

Nikolaus Pevsner 1902-1983

GAVIN STAMP

Sir Nikolaus Pevsner enjoyed a position of peculiar eminence in England remarkable for a foreigner, and it was one which outsiders may well find difficult to understand. The loyalties and passions—not always favourable—that his name evoked were in part a result of the ambivalent attitude towards the modern architecture in Britain. As an historian and a defender of Victorian architecture, Pevsner became a much revered British institution; as a single-minded polemicist for the Modern Movement, Pevsner provoked opposition which only fully emerged in the heated controversy surrounding the publication of David Watkin's *Morality and Architecture*. Unhappily for both author and victim, Pevsner was too ill when book appeared in 1977 to produce the defence of his intellectual position that his disciples hoped for.

Nikolaus Pevsner was of Russian Jewish extraction. He was born in 1902 in Leipzig where his father had set up as a fur trader. Shortly before he married Lola Kurlbaum in 1923, Pevsner became a Lutheran. Pevsner's mother moved in artistic circles and encouraged her son in his interest in art history: Pevsner studied at the universities of Leipzig, Munich and Berlin. In 1924 he became assistant keeper at the Dresden Gallery and in 1929 he was appointed lecturer in the history of Art and Architecture at Göttingen University.

Pevsner's first published works were on Italian Mannerist painting and the Baroque architecture of Leipzig but, by the time he finally settled in London in 1935 as part of that distinguished emigration from Nazi Germany which so transformed British art history, he had become a disciple of Gropius and a believer in the creed of the Bauhaus. Pevsner had already visited England and his understanding of the history of English architecture was undoubtedly formed by Herman Muthesius's books on *Das Englische Haus* of 1904-05. Muthesius encouraged Pevsner's interest in English Victorian architecture and design, and it was Muthesius's understanding of Arts and Crafts ideals combined with the policy of the Deutsche Werkbund which really explains the theme of Pevsner's first important British book: *Pioneers of the Modern Movement, from William Morris to Walter Gropius*, published in 1936.

Pevsner was not the first in England to argue that the austerity of the recently imported Modern Movement had roots in the artistic Puritanism of the English Arts & Crafts Movement—this had already been suggested by P. Morton Shand in the pages of the *Architectural Review*—but his book was such a powerfully argued polemic in favour of the aesthetics of the Bauhaus that it was accepted as a true history (when it was a very partial one) by thousands of readers and

so, under a slightly different title, remains in print today. The importance of this one book in preparing the British educated public to accept the devastating impact of modern architecture in ancient cities in the 1950s and 1960s can scarcely be overestimated. This mission to convert the English to the machine aesthetics also informed Pevsner's next book, *An Enquiry into Industrial Art in England* of 1937, but the ruthless single-mindedness of Pevsner's approach soon made enemies. Contributors to the *Architectural Review*, (which Pevsner helped edit for a time) such as John Betjeman greatly resented Pevsner's Germanic art-historical approach to English subjects, especially when he treated Voysey and Mackintosh as if nobody had heard of them before.

The years of the Second World War were, at first, extremely difficult ones for Pevsner and for a time he was interned as an enemy alien. However, these same years saw the foundation of his remarkable post-war publishing career. In 1943 he produced *An Outline of European Architecture* which, despite the strange omissions which indicate its author's prejudices, was deservedly successful and brought Pevsner's name before a much wider public. *An Outline* was, at first, a small and cheap popular book publishing, and it was Allen Lane of Penguin's who came to commission Pevsner to undertake extraordinary and valuable adventures in art publishing. Pevsner edited the *King Penguin* series of illustrated books after the death of the first editor; he was editor of the monumental Pelican History of Art series launched in 1953 and, above all, he embarked on the *Buildings of England* project, which largely occupied him for the remaining years of his life.

The volumes of the *Buildings of England* are guides to architecture of all periods organized by counties. The first to appear was *Cornwall*, in 1951. Today, England is fully covered and other scholars are continuing the project in Wales, Scotland and Ireland. The *Buildings of England* was not the first series to attempt to catalogue the architecture of Britain and it is unfortunate that, to some extent, it has eclipsed the excellent *Shell Guides* edited by John Betjeman and John Piper which began to appear in the 1930's. Pevsner, however, modelled his books on Dehio's architectural guides to the regions of Germany and the result was books of remarkable and unequalled comprehensiveness. The early volumes tended to follow the statutory lists of historic buildings then being prepared by the Ministry of Works under the Town and Country Planning Act of 1942, but the later volumes are much fuller and richer, often enlivened by Pevsner's expressive, if idiosyncratic, use of his adopted language

and are marred only by the author's prejudices. These, often manifested by omission rather than by insult, usually concern those architects who ignored the imperatives of the Modern Movement, like Lutyens.

By the end of the 1960's Pevsner was generally regarded as an historian and as a defender of England's artistic heritage. In 1963 he had identified himself with the burgeoning conservation movement by becoming Chairman of the Victorian Society. What had begun, thanks to Muthesius, as a partisan interest in the «progressive» aspects of the Domestic Revival of the later 19th century had grown into a profound appreciation of Victorian design as a whole: indeed, one of the strengths of the *Buildings of England* volumes was that they took Victorian buildings seriously rather than repeating the conventional view that they were ugly and ludicrous. Under Pevsner's leadership, and with his authority and prestige, the Victorian Society became the most active and powerful of the preservation societies and one which attracted a young and enthusiastic membership.

However, Pevsner had not, in fact, forgotten his origins. He retained his belief in the moral rightness of modern architecture reflecting the *zeitgeist* and he was certain that the spirit of the age, as repeated editions of *Pioneers of Modern Design* insisted, was still that to which Gropius had responded in 1914. Members of the Victorian Society were sometimes pained to find that Pevsner would not defend an old building if it was to be replaced by a progressive example of what he considered to be «Good Modern Architecture». As late as 1961 Pevsner published an article condemning «The Return of Historicism». By this he did not mean what is now called «Post-Modernism», using columns or pediments, but merely the mild deviation of architects influenced by other

early modern styles, such as *l'art nouveau*. Behind the genial, mild man that Pevsner was there remained a rigid dogmatist.

But it was only with the publication of *Morality and Architecture* in 1977 that the thinking behind Pevsner's interpretation of the *zeitgeist* was publicly attacked. Davit Watkin pointed out that Pevsner did not recommend the Modern Movement merely on the grounds of efficiency or beauty, but that he gave it an unquestionable moral justification through Hegelian determinism: the «spirit of the age» had to be obeyed. Watkin's attack occurred at a time when the certainties of the Modern Movement were being widely questioned and the resulting controversy had an immensely liberating effect on younger architects who wished to experiment with other styles and on those who were exasperated by the monopoly claimed by the arrogant adherents of the International Style. The controversy was bitter: those who had always resented Pevsner's authority and position were delighted by his discomfort while his disciples reacted with pained fury to an attack on what seemed to them to be basic articles of faith.

In his last, sad years, Pevsner's name was taken in vain as a symbol of moral and aesthetic rightness by those who resented the growth of the so-called Post-Modernism and the new eclecticism in architecture, and Pevsner's critics were condemned, with no justification, as fascists, or worse. It was all rather unnecessary and it was a great pity that Watkin's book had not appeared a decade before. It was also tragic that Pevsner was unable to answer for himself and so an attack on his ideas could be represented as an unfair attack on a sick man. In fact, Watkin and other of Pevsner's critics never denied that he was a great man whose achievements are prodigious. But there still remain questions to be answered: why, for instance, was it that many of Pevsner's fellow émigrés always treated him with a degree of reserve. It would also be interesting to know more about Pevsner's methods of working, for he depended, as an historian, on assistants and, unlike Rudolph Wittkower, he never abandoned the attitudes of the German academic tradition in which recognition is only given to the professor.

Nikolaus Pevsner was knighted and was one of that very select number of recipients of the R.I.B.A.'s Royal Gold Medal who was not a practising architect. I trust that he will be remembered—in England, at any rate,—not as the polemicist for the Modern Movement but as the assiduous and loving cataloguer of the *Buildings of England*; his finest memorial is that everybody calls these essential books «Pevsners».

GAVIN STAMP

Nikolaus Pevsner. Foto: Lucie Imbach.

Sir Nikolaus Pevsner va gaudir d'una posició de particular eminència, extraordinària a Anglaterra per a un estranger, posició que els forasters poden trobar difícil d'entendre. Les lleialtats i les passions —no sempre favorables— que el seu nom va suscitar, eren en part el resultat de l'actitud ambivalent que va mostrar envers l'arquitectura moderna a Gran Bretanya. Com a historiador i defensor de l'arquitectura victoriana, Pevsner va convertir-se en una venerada institució britànica; com a polemista resolut pel Modern Movement, Pevsner va encendre una oposició que no va emergir plenament fins a l'acalorada controvèrsia al voltant de la publicació de *Morality and Architecture* de David Watkin. Malauradament, tant per l'autor com per la víctima, Pevsner estava massa malalt quan el llibre va aparèixer el 1977 per presentar la defensa de la seva posició intel·lectual que els seus deixebles esperaven.

Nikolaus Pevsner era de llinatge jueu rus. Va néixer el 1902 a Leipzig, on el seu pare s'havia establert com a negociant en pells. Poc abans de casar-se amb Lola Kurlbaum el 1923, Pevsner es va convertir al luteranisme. La mare de Pevsner freqüentava els cercles artístics i va encoratjar el seu fill en l'interès per la història de l'art: Pevsner va estudiar a les universitats de Leipzig, Munich i Berlín. El 1924 va esdevenir conservador auxiliar al Museu de Belles Arts de Dresden, i el 1929 va ser nomenat professor d'Història de l'Art i l'Arquitectura a la universitat de Göttingen.

Les primeres obres que va publicar Pevsner versaven sobre la pintura manierista italiana i l'arquitectura barroca de Leipzig, però pels volts de 1935, època en què es va establir definitivament a Londres com a part d'aquella distingida emigració de l'Alemanya nazi que tant va transformar la història de l'art a Gran Bretanya, havia esdevingut deixeble de Gropius i creient en el credo de la Bauhaus. Pevsner ja havia visitat Anglaterra, i la seva comprensió de la història de l'arquitectura anglesa es va formar, sense cap dubte, en els llibres de Hermann Muthesius sobre *Das Englische Haus* del 1904-05. Muthesius va fomentar l'interès de Pevsner en l'arquitectura i el disseny anglesos victorians, i va ser la comprensió de Muthesius dels ideals de les Arts and Crafts, combinada amb els principis del Deutsche Werkbund, allò que realment explica el tema del primer llibre britànic de Pevsner important: *Pioneers of the Modern Movement from William Morris to Walter Gropius*, publicat el 1936.

Pevsner no va ser el primer a Anglaterra en indicar que l'austeritat de l'aleshores recentment introduït Modern Movement tenia arrels en el puritanisme artístic del moviment anglès de les Arts & Crafts —això ja ho havia suggerit P. Mor-

ton Shand a les pàgines de l'*Architectural Review*—, però el seu llibre era una polèmica tan poderosament argumentada en favor de l'estètica de la Bauhaus, que va ser acceptat com a una història veritable (tot i que era força parcial) per milers de lectors, i així és que avui en dia, sota un títol lleugerament diferent, encara està disponible. La importància d'aquest llibre en concret a l'hora de preparar el públic educat de Gran Bretanya per acceptar l'impacte aclaparador de l'arquitectura moderna a les velles ciutats, als anys 50 i 60, rarament pot ser sobreestimada. Aquesta missió de convertir els anglesos a l'estètica de les màquines, també va informar el següent llibre de Pevsner, *An Enquiry into Industrial Art in England*, del 1937, però la fermesa implacable amb què Pevsner enfocava el tema va crear enemics ben aviat. Col·laboradors de l'*Architectural Review* (en l'edició de la qual Pevsner va ajudar durant un temps) com John Betjeman es van ressentir notablement de la germànica aproximació artístic-històrica de Pevsner a temes anglesos, especialment quan va tractar de Voysey i Mackintosh com si ningú no els hagués sentit mai anomenar.

Els anys de la Segona Guerra Mundial, al principi van ser molt difícils per a Pevsner, i durant un temps va ser reclòs com a enemic estranger. No obstant, aquests mateixos anys van veure la fundació de la seva extraordinària carrera de publicacions de la postguerra. El 1943 va fer *An Outline of European Architecture*, llibre que, malgrat les estranyes omisions que indicaven els prejudicis del seu autor, va tenir un èxit merescut i va donar a conèixer el nom de Pevsner a un públic molt més ampli. D'entrada, *An Outline* era un llibre popular, petit i barat, publicat per Penguin, els promotors anglesos del llibre de butxaca, i va ser Allen Lane de Penguin qui després va encarregar a Pevsner d'emprendre extraordinàries i valuoses aventures en el món de les publicacions artístiques. Pevsner va passar a dirigir la col·lecció de llibres il·lustrats *King Penguin*, després de la mort del primer director; també va ser director de la monumental col·lecció *Pelican History of Art*, llançada el 1953, i, sobretot, va embarcar-se en el projecte dels *Buildings of England*, projecte que en gran part l'havia d'ocupar mentre li quedessin anys de vida.

Els volums de *Buildings of England* són guies de l'arquitectura de tots els períodes, organitzades per comtats. *Buildings of England* no era la primera col·lecció que intentava de catalogar l'arquitectura de Gran Bretanya, i és una pena que, fins a cert punt, hagi arribat a eclipsar les magnífiques *Shell Guides* dirigides per John Betjeman i John Piper, les quals van començar a sortir als anys 30. Pevsner, en qualsevol cas, va realitzar els seus llibres tot seguint el model de

les guies arquitectòniques de les regions d'Alemanya de Dè-hio, i el resultat van ser uns llibres d'un abast extraordinari i inigualat. Els primers volums tendien a seguir les llistes estatutàries d'edificis històrics que aleshores estava preparant el Ministeri de Treball al *Town and Country Planning Act* del 1947, però els volums següents són ja molt més complets i rics, sovint avivats per l'ús expressiu —tant com idiosincràtic— que Pevsner feia de la seva llengua adoptiva, i afectats només pels prejudicis de l'autor. Aquests, manifestats sovint per omissió més que no per afront, concerneixen normalment aquells arquitectes que van ignorar els imperatius del Modern Movement, com és ara Lutyens.

Cap a finals dels anys 60, a Pevsner generalment se'l veia com a un historiador i un defensor del patrimoni artístic d'Anglaterra. El 1963, ell mateix s'havia identificat amb el moviment de conservació que llavors rebrotava, i va esdevenir President de la Victorian Society. El que, gràcies a Muthesius, havia començat com a un interès partidari dels aspectes «progressius» del Domestic Revival de finals del segle XIX, s'havia anat desenvolupant en una profunda apreciació del disseny victorià en la seva totalitat: en efecte, una de les forces efectives dels volums de *Buildings of England* era que prenién seriosament els edificis victorians, en lloc de repetir el punt de vista convencional que eren lletjos i ridículs. Sota la direcció de Pevsner, i amb la seva autoritat i el seu prestigi, la Victorian Society va convertir-se en la més activa i puixant de totes les societats de conservació, i fins va atreure l'ingrés de membres joves i entusiastes.

Com sigui, el fet és que Pevsner no havia oblidat els seus orígens. Servava la creença en la justícia moral de l'arquitectura moderna que reflectia el *zeitgeist*, i tenia la certesa que l'esperit de l'època, tal com hi van insistir repetides edicions de *Pioneers of Modern Design*, encara era aquell al qual Gropius ja havia estat sensible el 1914. Els membres de la Victorian Society es dolien a vegades de trobar-se que Pevsner no defendria pas un edifici antic si havia de reemplaçar-lo un exemple progressiu del que ell considerava «Bona Arquitectura Moderna». Tan tard com el 1961, Pevsner va publicar un article en condemnaació del «Retorn de l'historicisme». Amb això no es referia al que ara s'anomena «Post-Modern», a la utilització de columnes i frontons, sinó al mer desviament mel·liflu d'arquitectes influenciats per altres estils moderns com és ara l'*art nouveau*. Darrera de l'home sociable i pacífic que era Pevsner, s'hi amagava un rígid dogmatista.

Però no va ser fins a la publicació de *Morality and Architecture* el 1977 que el pensament que suportava la interpretació de Pevsner del *zeitgeist* va rebre un atac públic. Da-

vid Watkin feia notar que Pevsner no recomanava el Modern Movement tot basant-se merament en la seva eficàcia o la seva bellesa, sinó que li donava una justificació moral inqüestionable mitjançant un determinisme hegel·lià: s'havia d'obrar d'acord amb «l'esperit de l'època». L'atac de Watkin va esdevenir-se en un moment en què les certeses del Modern Movement s'estaven posant en dubte, i la controvèrsia resultant va tenir un efecte immensament alliberador sobre els arquitectes joves que es delien per experimentar amb altres estils, i sobre aquells que estaven exasperats pel monopoli que sostenien els partidaris arrogants de l'International Style. La controvèrsia va ser punyent: aquells que sempre s'havien ressentit de l'autoritat i la posició de Pevsner, ara es van complaure en el desconfort que li sobrevenia, mentre que els seus deixebles van reaccionar amb un furor dolgut contra el que els semblava un atac als articles de fe fonamentals.

En els seus últims anys, uns anys tristos, el nom de Pevsner va ser pres en va com a un símbol de justícia moral i ètica per tots aquells que es ressentien de la puixança del moviment anomenat «Post-Modern» i del nou eclecticisme en arquitectura, i els crítics de Pevsner eren condemnats, injustificadament, com a feixistes, o alguna cosa pitjor. Tot plegat era més aviat inútil, i va ser una gran pena que el llibre de Watkin no hagués aparegut una dècada més aviat. També va ser tràgic el fet que Pevsner no es pogués valer d'ell mateix per respondre, de tal manera que un atac a les seves idees es pogués fer veure com a un atac deslleial a un home malalt. De fet, Watkin i d'altres crítics de Pevsner mai no van negar que fos un gran home, de realitzacions prodigioses. Però hi ha qüestions que encara estan per resoldre: ¿per què, per exemple, molts companys d'emigració de Pevsner sempre van tractar-lo amb un punt de reserva? També fóra molt interessant de conèixer més coses sobre el mètode de treball de Pevsner, ja que, com a historiador, depenia d'ajudants, i, a diferència de Rudolph Wittkower, ell sempre va mantenir l'actitud de la tradició acadèmica alemanya per la qual els reconeixements es fan tan sols al Professor Catedràtic.

A Nikolaus Pevsner li va ser conferit el títol de *Sir*, i va ser un dels poquíssims escollits que han rebut la *Royal Gold Medal* del R.I.B.A. (Royal Institute of British Architects) sense ser un arquitecte practcant. Confio en què serà recordat —com a mínim a Anglaterra—, no pas com al polemista pel Modern Movement, sinó com aquell que va catalogar assíduament i gentilment els *Buildings of England*; la millor de les commemoracions que se li podrien fer és el fet que tot-hom anomena aquests llibres imprescindibles «els llibres de Pevsner». GAVIN STAMP